

מדינות המפרץ בצל המלחמה עם איראן

יואל גוז'נסקי | 18 במארס, 2026 | גיליון 2115

המלחמה עם איראן הציבה את מדינות המפרץ בעל כורחן בלב העימות. איראן זיהתה את מדינות המפרץ כמנוף לחץ פוטנציאלי על ארצות הברית לקצר את משך המערכה. עם זאת ולמרות התקיפות האיראניות בשטחן, הן נמנעו עד עתה מהצטרפות גלויה למערכה והעדיפו מדיניות זהירה: מתן אפשרות לכוחות אחרים לפעול משטחן, וכן נקטו פעולות התקפיות שניתן להתכחש להן. מדיניות זו משקפת את חששן מפני החרפת הפגיעה האיראנית בהן, לצד אי-בהירות אשר ליעדי ארצות הברית. מנקודת מבטן של מדינות המפרץ, מבחן מרכזי לתוצאות המערכה אינו רק מידת הפגיעה באיראן אלא גם ובעיקר המענה לשאלה בדבר סיכויי היווצרותה של מסגרת אזורית-בינלאומית, שתמנע ממנה לשקם את יכולותיה. שאלה מרכזית שתיבחן היא עד כמה המלחמה מערערת את ההיגיון שבבסיס אסטרטגיית הגידור שנקטו מדינות המפרץ מול איראן, או שמא היא דווקא מדגישה את נחיצותה. משמעויות המלחמה והמציאות שתיווצר בעקבותיה ליחסי ישראל עם מדינות המפרץ נבחנות אף הן, תוך הצגת הזדמנויות אפשריות וסיכונים שיגבילו את מיצוין.

מדינות המפרץ השקיעו לאורך השנים משאבים ניכרים בביסוס מערכי הגנה מתקדמים, בעיקר בהגנה מפני טילים, הידוק הקשרים הביטחוניים עם ארצות הברית ובהעמקת שיתופי פעולה אזוריים. במקביל, וכדי לגדר סיכונים הן פעלו לשפר את יחסיהן עם איראן, מתוך רצון מוצהר להפחית את סכנת ההסלמה עמה ולצמצם תמריץ איראני לפגוע בהן. למלחמה עצמה נקלעו מדינות המפרץ על רקע התנגדותן לתקיפה באיראן לא משום ספק אשר להצדקת המהלך, אלא משום [שהן צפו שהמלחמה תגבה מהן מחיר](#). יתכן שהתנגדותן הייתה קשורה לחשש שיהיה קשה ואולי בלתי אפשרי לגרוף את ההישג המקווה מבחינתן - שינוי מדיניות משמעותי באיראן, בפרט בנוגע לסוגיות הקריטיות מבחינתן - טילים ומערך השלוחים - או החלפת השלטון בטהראן. לכן, מדינות המפרץ ניסו לקדם הסכם שיטיל הגבלות על איראן ובאותה עת ימנע הסלמה, ונמנעו מלהתבטא בנושא המחאה הפנימית באיראן. כן ניסו לטעון לניטרליות והצהירו שלא יאפשרו לתקוף את איראן משטחן.

ואולם, כבר מתחילת המלחמה בחרה איראן לתקוף את מדינות המפרץ, בכלל זה מטרות אזרחיות. אלא שגם עובדה זו לא הובילה אותן עד עתה להצטרף בגלוי למערכה הצבאית נגד איראן. במקום זאת הן דבקו באסטרטגיית הגידור: הותירו פתח לדיאלוג עם איראן ונמנעו מצעדים שידחקו אותן לעימות משמעותי יותר עמה. ההתנהלות זו היא תוצאה של חולשתן הצבאית היחסית ופגיעותן הכלכלית, וכן אי-הודאות שלהן אשר ליעדי המלחמה האמריקאיים והסיכוי להשגתם. העדפתן של מדינות המפרץ לכן היא כי בתום המערכה תיוותר איראן מוחלשת, מרוסנת, ועסוקה בבעיות פנימיות, ובה בעת אזרחיה אינם מתלכדים סביב הדגל.

משום כך, מדינות המפרץ חותרות לקיצור משך המערכה ולהימנע ממלחמת התשה ממושכת, שדינה לפגוע עוד ביציבות הכלכלית והאנרגטית של האזור ולערער את תנאי הצמיחה שעליהם נשענים

הפרויקטים השאפתניים שהן מקדמות. התוצאה המועדפת מבחינתן אינה בהכרח הכרעה צבאית מוחלטת, אלא הסדרה יציבה, שתגובה במנגנוני פיקוח ואכיפה אמינים. המלחמה כבר הביאה לליכוד שורות, לפחות למראית עין, בין מדינות המפרץ חברות "המועצה לשיתוף פעולה במפרץ" (GCC). אולם, הידוק שורות זה לא צפוי להאריך ימים: המחלוקות, במיוחד בין איחוד האמירויות לערב הסעודית, צפויות לעלות שוב על-פני השטח בתום המלחמה ואולי אף קודם לכן, ככל שהמערכה תימשך.

המקרה של ערב הסעודית חשוב במיוחד להבנת הדינמיקה בין איראן לשכנותיה. מתוך ראיית איראן כאתגר אסטרטגי מרכזי, בפרט לאחר שספגה תקיפות איראניות בשטחה, הממלכה דווקא [האיצה את הדיאלוג](#) עם טהראן וחתרה להימנע מהידרדרות לעימות ישיר. מדיניות זו נבעה מחשש מעימות רב-זרתי, שיכלול תקיפות נגדה מתימן לצד תקיפות מאיראן ומעיראק ממזרח ומצפון. בראייתה, הצטרפות פעילה למתקפה נגד איראן כרוכה בסיכון גבוה מהתועלת הגלומה בה – מהלך כזה לא ישנה מהותית את פני העימות, אך בהחלט עלול לעודד החרפה בתגובות איראניות נגדה. בדומה לשכנותיה במפרץ, ערב הסעודית אפשרה, לאחר שהותקפה, [שימוש אמריקאי בבסיסים בשטחה](#), אך ביקשה עד עתה להימנע מהשתתפות גלויה בלחימה. עבור מדינות המפרץ הקטנות יותר, עמדה סעודית זו הייתה איתות ברור: גם לנוכח עימות אזורי חריף, עדיף להימנע ממדיניות התקפית ישירה מול איראן ולרסן את המעורבות. ד"ר אנוואר גרגש, היועץ הבכיר לנשיא איחוד האמירויות, מחמד בן-זאיד, כתב ברשת X ביום ה-14 למלחמה כי למרות התוקפנות האיראנית מדינתו "ממשיכה לתת עדיפות לשיקול דעת והיגיון, [לשמור על איפוק, ולחפש מוצא עבור איראן והאזור כולו](#).

מדיניות הגידור במבחן

המערכה נגד איראן נתפסת במפרץ כאירוע מכונן – ההתקפות עליהן מוצגות על-ידי פרשנים כקו פרשת מים, שיאלץ אותן לשנות מן היסוד את תפיסת הביטחון שלהן. ויש לשאול האם אכן מדובר בשינוי מהותי? המלחמה אינה חושפת מציאות חדשה אלא מחדדת מציאות מוכרת היטב. כבר שנים רבות ברור כי לאיראן יתרון צבאי א-סימטרי במפרץ, בעיקר בתחום הטילים והכטב"מים. ארסנל איראני זה נבנה בדיוק לצורך עימות עם יריבות בעלות אמל"ח מערבי מתקדם. ואכן, המלחמה חשפה פערים ניכרים במלאי המיירטים וביכולת להתמודד עם מתקפות רוויות של טילים וכטב"מים – פערים שמדינות אחרות במזרח התיכון, כולל ארצות הברית וישראל, חוו גם הן. אך מדובר במגבלה מבנית של עידן הלחימה הנוכחי: קל וזול יותר לייצר אמצעי תקיפה פשוטים מאשר מערכות הגנה נגדם. פער זה צפוי להמשיך ללוות את הזירה האזורית גם בעתיד הנראה לעין.

עד כה, מאז תחילת המערכה לא ראו מדינות המפרץ טעם בנקיטת צעדים פומביים ותקיפים נגד איראן, משום החשש שבסופו של דבר הן [ישארו לבדן](#) להתמודד עם משטר איראני חבול אך נקמן. העלות הכרוכה בהצטרפות גלויה לצד ארצות הברית וישראל נתפסה כגבוהה מדי, במיוחד בעת שהמחויבות האמריקאית לטווח הארוך נתפסת כבלתי ודאית. לכן, הן מבקשות לתמוך במאמץ המלחמתי, כולל פעולות התקפיות נקודתיות נגד איראן, אך מתחת לסף המלחמה ובלי לשרוף את הגשרים איתה. המשך גידור הסיכונים גם בעת מלחמה אינו נובע מאשליה לגבי כוונותיה של איראן, אלא דווקא מהבנת מציאות מפוקחת. המתקפות האיראניות נגד מדינות המפרץ לא משקפות לפיכך כישלון של תפיסת הביטחון שלהן, אלא דווקא אישור לתוקף האסטרטגיה - אמנם בצד המחשת מגבלותיה. אולם, יש לקחת בחשבון כי גם להבלגה – לאורך זמן – יש מחיר, והימנעות מתגובה משדרת חולשה.

גם ההתרחשויות והלכי הרוח באיחוד האמירויות חשובים לניתוח הדינמיקה האזורית על רקע המלחמה בשל יחסיה הקרובים עם ישראל והיותה מדינת מפתח באזור. מספר התקיפות האיראניות בשטח איחוד האמירויות היה הגבוה ביותר ביחס לשכנותיה, ואף גבוה יותר מאשר על ישראל (נכון ל-16 במרס, איחוד האמירויות יירטה [298 טילי קרקע-קרקע, 15 טילי שיט ו-1,606 כטב"מים](#)). אפשר שאחד ההסברים לכך הוא יחסיה הקרובים של הפדרציה עם ישראל ולראיית איראן יחסים אלו כאיום עליה. על כן, בתום המלחמה עלולה להתחזק במדינות המפרץ תפיסה כי לקשרים עם ישראל יש מחיר שיש להביא בחשבון בבואן לשקול האם לחזק את יחסיהן עם ישראל או לתת להם פומבי. קולות בציבוריות האמיריתית קראו לסיים את העימות במהירות ואף הביעו ביקורת משתמעת כלפי ישראל: "זו אינה המלחמה שלנו. לא רצינו את העימות הזה, אך אנחנו משלמים את המחיר בביטחוננו ובכלכלתנו", [אמרה אבתסאם אל-כתבי](#), נשיאת המרכז האמירתי למדיניות (EPC). שאלה בעלת משמעות נרחבת אף יותר נמצאת כעת לפתחן של מדינות המפרץ היא האם ישראל וארצות הברית, שנתפסו בעבר כגורמים מייצבים הפועלים לשמירה על הסטאטוס-קוו, הפכו שחקנים המתגרים אותו, אף באופן לא צפוי, ולכן הם למעשה גורמי סיכון ליציבות האזורית. בה בעת, קולות נוספים במפרץ מדגישים את ההיחלשות הצבאית של איראן ורואים בה [הזדמנות היסטורית לשינוי פני האזור לטובה](#). לפי תפיסה זו, גם אם המשטר האיראני ישרוד, חולשתו תפחית את האיום הנשקף ממנו למדינות המפרץ.

בכל מקרה, עבור מדינות המפרץ המשמעות ארוכת הטווח של המלחמה הנוכחית לא תימדד רק בהיקף הפגיעה הצבאית באיראן אלא האם הפגיעה הזו תתורגם למסגרת אזורית-בינלאומית יציבה שתמנע מאיראן לשקם את יכולותיה ולחזור להוות איום עליהן. ניסיון העבר מלמד כי הישגים צבאיים שאינם מגובים במנגנון מדיני אפקטיבי נשחקים במהירות. לכן האינטרס המרכזי שלהן הוא שהמערכה תסתיים בתהליך שייצר מגבלות ארוכות טווח על יכולותיה של איראן – במיוחד בתחומי הטילים והפעלת השלוחים.

שאלה מרכזית היא האם מדינות המפרץ ישנו את אסטרטגיית הגידור שלהן בעקבות המלחמה. הישרדות המשטר האיראני תעיד בראייתן כי הסביבה האסטרטגית במפרץ לא השתנתה באופן מהותי ובתנאים אלה סביר שהן יחזרו לנקוט מדיניות של גידור סיכונים כדי להימנע מעימות נוסף. זאת משום שהחשש מאיראן אף עלול לגבור, ולכן גם המאמצים להפחית מתחים עמה ימשכו, במקביל להגברת ההשקעה בביטחון ובגיוון השותפויות האזוריות-בינלאומיות. חלק ממדינות המפרץ אף סבורות כי ארצות הברית נכנסה לעימות למרות הסתייגויותיהן, ולא הצליחה עד כה להפסיק את התקיפות עליהן. לכן, הישארות המשטר האיראני על כנו בתום המלחמה עלולה גם לעודד מדינות במפרץ לחזור למדיניות של איזון בין הכוחות האזוריים המרכזיים (בין היתר משום שהן אינן מעוניינות בסדר אזורי שבו ישראל נתפסת כהגמון אזורי). סביר כי חלקן לפחות תשאפנה לאזן זאת על ידי גיוון משענות אסטרטגיות באמצעות הידוק שיתוף הפעולה עם פקיסטן ואף טורקיה.

למרות שעד עתה איראן ספגה פגיעה משמעותית במערכים צבאיים שונים, בראיית מדינות המפרץ האיום האיראני עדיין לא הוסר. יכולותיה הצבאיות הא-סימטריות ממשיכות להוות מקור סיכון משמעותי עבורן. יתרה מכך, גם אם בסופה של המלחמה יוותר המשטר הנוכחי באיראן על כנו, ומדינות המפרץ יאמצו אלמנטים של מדיניותם הקודמת מול איראן, אתגרים מרכזיים אלו יעמדו מולן:

א. **פגיעות מקורות האנרגיה.** המלחמה עם איראן חשפה ביתר שאת את פגיעותן של כלכלות המפרץ, התלויות במידה רבה ביצוא אנרגיה והגבירה את הלחץ מצדן על ארצות הברית לפעול

לסיום הלחימה. השיבושים בתנועת הספנות במצרי הורמוז הובילו להצטברות נפט וגו במתקני האחסון המקומיים, עד כדי מצב שבו חלק מן המדינות נאלצו לצמצם את הייצור בשל מחסור ביכולת אחסון. ערב הסעודית, אף שהחלה להסיט חלק מן הנפט דרך "צינור מזרח- מערב" אל מסופי הים האדום, נאלצה להפחית את קצב הפקת הנפט בכשני מיליון חביות ביום בעקבות השבתת מתקנים. מדינות המפרץ נערכו לתרחישים מסוג זה, אך המערכה המחישה שהיערכות זו אינה בשלה להתמודד עם שיבוש ממושך ורחב היקף בנתיבי הסחר והאנרגיה במפרץ.

ב. **סדיקת המוניטין הכלכלי.** מדינות המפרץ, ובמיוחד איחוד האמירויות, השקיעו במשך שנים בבניית מוניטין של יציבות עסקית וכלכלית – מוקד בינלאומי לבנקאות, תעופה, מסחר ולוגיסטיקה – והן מנסות לשדר גם כעת "עסקים כרגיל". אולם, המלחמה כבר פוגעת בדימוי זה ומבליטה את הסיכונים הגיאופוליטיים הטמונים באזור. כתוצאה מכך, ייתכן שחברות בינלאומיות יבחנו מחדש את פריסת פעילותן, יפעלו לפיזור סיכונים ואף ישקלו העתקת חלק מהפעילות למדינות שנפגעו פחות מהלחימה – ובראשן ערב הסעודית. עניין זה, אם יעמיק, יעניק יתרון מסוים לערב הסעודית בתחרות הכלכלית בינה לבין איחוד האמירויות.

ג. **פגיעות התשתיות הדיגיטליות.** התקיפות על מרכזי נתונים באיחוד האמירויות ובבחרין ממחישות כי גם תשתיות דיגיטליות הפכו יעד במערכה. אירועים אלה מערערים את שאיפת מדינות המפרץ להפוך למרכזי מידע וטכנולוגיה גלובליים, שכן הם מעלים שאלות לגבי ביטחון מערכות הענן, אחסון המידע והשירותים הדיגיטליים. מעבר להפרעות המיידיות בפעילות, הפגיעה עלולה להשפיע גם על אמון משקיעים וחברות טכנולוגיה בטווח הארוך. הדבר מחייב את מדינות המפרץ להשקיע משאבים גדולים יותר בהגנה ובהקשחת תשתיות, מה שעלול להכביד על תקציביהן ולפגוע בחלק מתוכניות הפיתוח השאפתניות שלהן.

אף שמדינות המפרץ רואות עדיין בארצות הברית הגורם היחיד בעל היכולת להבטיח את ביטחונן, הן מבינות היטב את מגבלותיו כפי שנחשפו במהלך המערכה ואי-יכולתו עד כה לסכל את כל האימונים נגדן. אם המלחמה לא תסתיים בשינוי מהותי במציאות הביטחונית במפרץ, עלול להתערער המעמד של ארצות הברית כמגינת המפרץ. משום כך, המלצה אופרטיבית בעלת משמעות אסטרטגית היא לפגוע במערכים האיראניים התוקפים כעת את מדינות המפרץ, על מנת לאפשר להן אורך נשימה ולהפחית את הלחץ מכיווןן לסיים את המלחמה.

משמעות לישראל

עתיד היחסים בין מדינות המפרץ לישראל ייקבע על פי אופן סיום המלחמה וגם לנוכח עתידן של סוגיות שאינן קשורות במישרין אליה. כן עלול להתחזק נרטיב שלפיו ישראל היא [שדחפה למלחמה](#) ולכן גם היא אשמה בפגיעה בהן. זאת ועוד, המדינות זיהו ניסיון של ישראל לחדד את המתחים בינן לבין איראן: בקטר ובאיחוד האמירויות, שותפתה של ישראל, הכחישו טענות שמקורן בישראל, כי הן תקפו בשטח איראן. יתכן שההדלפות הישראליות נועדו ללחוץ על מדינות המפרץ לפעול במישרין מול איראן, ואכזבה מסוימת על כי הן טרם עשו כן - [תחושה שהדהדה](#) גם בחוגים מסוימים בארצות הברית. אך דיווחים אלה [נדחו בתוקף](#) על ידי גורמים רשמיים באבו-דאבי, שתיארו אותם כ"הדלפה כוזבת", ציינו כי כל פעולה צבאית מצדן תהיה פומבית והביעו זעם על הפצת המידע. במהלך המלחמה אף נשמעו קולות שלפיהם

ממשלת ישראל "מחבלת" בתהליך הייצוב האזורי ומייצרת כאוס הפוגע בביטחון של מדינות המפרץ וביעדיהן ארוכי הטווח.

מבחינת ישראל, המלחמה עשויה לזמן הזדמנויות לשיפור יחסיה עם מדינות המפרץ, בצד מתחים שעצם המלחמה והמציאות שתיווצר בסיומה עלולים לגרום ליחסים אלה:

א. **שינויים במאזן העוצמה האזורי.** המלחמה הבליטה את העליונות הצבאית-טכנולוגית של ישראל והיטתה את מאזן הכוחות האזורי לטובתה. במקביל, בלט עומק הקשר האסטרטגי בין ישראל לארצות הברית, שבא לידי ביטוי בתיאום הדוק ובשיתוף פעולה משמעותי במהלך הלחימה. שילוב גורמים זה עשוי לחזק את תפיסת ישראל כשחקן בעל יכולות ייחודיות – ובהתאם גם כשותפה אטרקטיבית.

ב. **אפשרות לשיתוף פעולה ביטחוני.** המלחמה הבליטה את היתרון הישראלי בתחומי ההגנה מפני טילים, מערכות התרעה מוקדמת והגנת סייבר, שבוודאי יעוררו עניין רב במדינות המפרץ. אולם, שיתוף פעולה גלוי עם ישראל צפוי להיוותר עניין רגיש עבורן, במיוחד עקב חילוקי דעות לגבי הסוגייה הפלסטינית. לכן סביר כי הסוגיות שהעיבו על היחסים לפני המלחמה ימשיכו להעיב על היחסים גם לאחריה. יתר על כן, אם איראן תיתפס כפחות מאיימת בסיום המלחמה, אפשר שתצטמצם המוטיבציה של מדינות המפרץ לקשרים ביטחוניים הדוקים עם ישראל.

ג. **תקיעת טריז בין קטר לחמאס.** התקיפות האיראניות בקטר עשויות לעודד אותה לחפש ערוצי הידברות זהירים עם ישראל. מבחינת ישראל, מצב זה עשוי ליצור הזדמנות להרחיק בין קטר לבין חמאס, שבתחילת המערכה עוד דבק בנאמנותו לאיראן. הסבירות לשינוי עמוק במדיניות הקטרית נמוכה, אך מצבה הנוכחי עשוי, אולי, להעניק לישראל מנוף לחץ ולקשר בין סיוע ישראלי אפשרי לבין שינוי נדרש בגישת קטר לישראל.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט